

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

Факультет аудіовізуального мистецтва
Кафедра фотомистецтва та операторської майстерності

ФЕМІНІСТИЧНИЙ ПОГЛЯД У ФОТОГРАФІЇ:
ВІД ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ДО ЗАСТОСУВАННЯ

ПРОГРАМА
та навчально-методичні матеріали

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
які навчаються за спеціальністю
021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво»,
галузь знань 02 «Культура та мистецтво»

Харків, 2026

УДК 77.04:316.346.2-055.2](073)

Ф41

Друкується за рішенням науково-методичної ради ХДАК
(протокол № 14 від 27 квітня 2026 р.)

Рецензенти:

Александрова Марина В'ячеславівна Коновалов Дмитро Олександрович	доцент, кандидат філософських наук, доцент кафедри культурології та музеєзнавства кандидат філософських наук, доцент кафедри фотомистецтва та операторської майстерності

Укладач:

Чайка Марина Андріївна	викладачка кафедри фотомистецтва та операторської майстерності

ФЕМІНІСТИЧНИЙ ПОГЛЯД У ФОТОГРАФІЇ: ВІД ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ДО ЗАСТОСУВАННЯ : програма та навч.-метод. матеріали для здобувачів першого (бакалавр.) рівня вищої освіти, спец. 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво», галузь знань 02 «Культура та мистецтво», освітня програма «Фотомистецтво та відеографія» / М-во культури України, Харків. держ. акад. культури, Ф-т аудіовізуального мистецтва, Каф. фотомистецтва та операторської майстерності ; уклад. Чайка М. А. Харків : ХДАК, 2026. 18 с.

УДК 77.04:316.346.2-055.2](073)

© ХДАК, 2026
© Чайка М. А.,
2026

ЗМІСТ

ВСТУП	4
ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	6
СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	10
ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	11
ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	12
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	12
ІЛЮСТРАТИВНІ ДОДАТКИ.....	14

ВСТУП

Місце навчальної дисципліни в освітній програмі. Програма навчальної дисципліни «Феміністичний погляд у фотографії: від інтерпретації до застосування» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів за спеціальністю 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво». Курс викладається з урахуванням знань, умінь та навичок, отриманих під час вивчення дисциплін «Історія фотографії», «Основи візуальної культури», «Філософія», «Практика фотографії».

Дисципліна має міждисциплінарний характер і поєднує підходи візуальних студій, гендерних досліджень та мистецтвознавства.

Курс викладається на 3–4 курсах.

Обсяг дисципліни: 120 годин (4 кредити ECTS); з них 40 годин аудиторних занять, 80 годин – самостійна робота.

Навчальна дисципліна «Феміністичний погляд у фотографії: від інтерпретації до застосування» має теоретико-практичний та міждисциплінарний характер. Вона поєднує підходи мистецтвознавства, візуальних та гендерних студій і спрямована на формування критичного мислення у сфері сучасної візуальної культури.

Курс орієнтований на аналіз фотографії як соціокультурного явища та інструменту репрезентації, а також на засвоєння методів інтерпретації візуальних образів у контексті феміністичної теорії.

Практична складова дисципліни передбачає виконання аналітичних та творчих завдань, спрямованих на формування навичок створення авторських фотопроектів із застосуванням сучасних концептуальних підходів.

Мета навчальної дисципліни – ознайомлення з основними теоретичними та практичними засадами феміністичного мистецтва та фотографії, що формують критичне мислення й мистецьку практику в полі сучасної візуальної культури.

Завдання навчальної дисципліни – сформувати у студентів знання і навички, необхідні для розуміння історії феміністичної фотографії та її впливу на мистецтво; засвоєння теоретичних концептів (чоловічий погляд, тілесність, ідентичність, есенціалізм/конструктивізм, інтерсекційність); ознайомлення з ключовими фігурами феміністичного та квір-мистецтва; формування вміння аналізувати та інтерпретувати фотографії в історичному та сучасному контексті; розвитку практичних навичок створення власного фотопроекту у феміністичному дискурсі.

Курс відповідно до затвердженого Стандарту вищої освіти за спеціальністю 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти забезпечує формування / удосконалення наступних програмних компетентностей:

Загальні компетентності	ЗК 01. Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності. ЗК 06. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). ЗК 09. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 15. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК 16. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

Фахові компетентності	ФК 02. Здатність створювати та реалізувати власні художні концепції у творчо-виробничій діяльності. ФК 03. Здатність спостерігати, відбирати, розрізняти, типологічно доцільно komponувати, цілеспрямовано формувати і використовувати інформаційний, виразний, образний рівні аудіовізуального твору. ФК 04. Усвідомлення художньо-естетичної природи аудіовізуального мистецтва. ФК 05. Усвідомлення взаємозв'язків та взаємозалежності між теорією та практикою аудіовізуального мистецтва та виробництва.

Також курс забезпечує формування та удосконалення таких програмних результатів навчання (відповідно до Стандарту вищої освіти за спеціальністю 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти):

ПРН 3	Володіти методами та навичками роботи зі знімальною та освітлювальною технікою та обладнанням
ПРН 5	Генерувати нові ідеї для втілення їх в аудіовізуальному творі
ПРН 7	Забезпечувати виразність при втіленні авторського задуму аудіовізуального твору
ПРН 19	Демонструвати поглиблені знання історії аудіовізуального мистецтва, історії фотографії, пластичних мистецтв, кіно та телебачення; розуміти основи візуальної грамотності, малюнку та графічних рішень аудіовізуальних творів, мультимедійних технологій, драматургії, звукорежисури
ПРН 20	Демонструвати володіння методами та прийомами фотомистецтва при створенні аудіовізуальних / візуальних творів; демонструвати виконавську культуру та технічну майстерність фотографа, відеографа на належному фаховому рівні.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати: головні поняття і категорії феміністичної теорії (чоловічий погляд, тілесність, ідентичність, есенціалізм, інтерсекційність); історію виникнення та розвитку феміністичного мистецтва; ключові імена та тексти (Лінда Нохлін, Лора Малві, bell hooks, Джудіт Батлер, Джуді Чикаго, Сінді Шерман, Барбара Крюгер тощо); специфіку репрезентації жінок і гендерних меншин у фотографії та візуальній культурі.

Вміти: визначати основні напрями та проблематику феміністичного мистецтва; аналізувати й інтерпретувати фотографічні твори у феміністичному контексті; створювати власні фотопроєкти, що спираються на сучасні теоретичні підходи; застосовувати критичні методи до аналізу медіа та візуальної культури.

Мати навички: проведення аналізу фотоматеріалів у контексті феміністичної критики; роботи з візуальними стратегіями (автопортрет, колаж, концептуальна фотографія, стріт-

фотографія); комунікації та дискусії у професійному мистецькому середовищі; підготовки й презентації мистецьких та дослідницьких проєктів.

Форми навчальної роботи: лекції, практичні заняття, самостійна робота.

Методи навчання. Основними методами навчання мають виступати методи, які забезпечують інноваційну модель проблемного навчання. Зокрема, такі, як частково-пошуковий (евристичний); методи коучинга; інтерактивний. Не менш важливими є й такі традиційні методи викладання, як пояснювально-ілюстративний (інформаційно-рецептивний); репродуктивний. Також під час викладання предмету доцільно використовувати індивідуальний (особистісний) підхід до студентів, який є основою особистісно зорієнтованого навчання.

Поточний контроль: виконання аналітичних і творчих завдань (зокрема створення фотоколажів), участь у дискусіях, презентації результатів роботи, опрацювання теоретичних текстів.

Підсумковий контроль: залік у формі тестування за матеріалами курсу та захист фінального авторського проєкту.

Засоби оцінювання: перевірка якості засвоєного теоретичного матеріалу, робота на практичних заняттях, презентація авторського проєкту.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

відповідно до затвердженої робочої програми

МОДУЛЬ 1. ФЕМІНІЗМ І ЖІНОЧЕ МИСТЕЦТВО

Тема 1. Феміністичне та жіноче мистецтво. Жіноче мистецтво як констатація факту участі жінок у культурі. Феміністичне мистецтво як політична практика, що ставить питання влади, гендерних ієрархій та репрезентації.

Тема 2. Виникнення поняття феміністичного мистецтва: від есенціалізму до концептуального мистецтва. Есенціалістські уявлення про «жіночу природу». Критика есенціалізму. Переорієнтація на концептуальні й інституційно-критичні практики.

Тема 3. Фемінізм як рух. Види фемінізму. Три хвилі фемінізму. Ліберальний, радикальний, марксистський, інтерсекційний фемінізм. Історія хвиль: від суфражизму до сучасного квір- та постколоніального дискурсу.

Тема 4. Лінда Нохлін «Чому не було великих художниць?»
Інституційні бар'єри для жінок-художниць. Соціальні ролі жінки (шлюб, материнство) як фактор обмеження мистецької кар'єри. Критика поняття «геніальності» як гендерно зумовленого конструкту. Аналіз стереотипів у мистецтві та їх впливу на формування канону. Приклади ранніх художниць і їхнього виключення з історії мистецтва.

Тема 5. Жінки-фотографки 1920–30-х. Роль фотографок у становленні модерної фотографії. Саморепрезентація, тілесність, гендерні експерименти. Клод Каон. Квір-мистецтво та гендерна флюїдність. Дослідження ідентичності як нестабільної та множинної категорії. Використання автопортрету як інструменту деконструкції гендерних ролей. Заперечення бінарної системи «чоловіче/жіноче». Поєднання театралізації, маскараду та тілесних трансформацій. Формування ранніх квір-візуальних стратегій у фотографії.

Фотографічна практика Флоранс Анрі. Роль Флоранс Анрі у розвитку модерністської фотографії та вплив Баухаузу. Використання геометричних композицій, дзеркал і відображень. Експерименти з простором, ракурсами та абстракцією. Поєднання портрета і конструктивістської естетики. Переосмислення жіночого образу через формальні та композиційні рішення. Жермена Круль. Звернення до тем міського середовища, індустріалізації та повсякденності. Використання нестандартних ракурсів і динамічної композиції. Поєднання документального підходу з художньою виразністю. Переосмислення жіночого погляду у фотографії через активну позицію спостерігача.

Тема 6. Соціальне тіло у вуличній фотографії. «Краса – це нудно!»: критика нормативності у фотографіях Лізетт Модел.

Дослідження тіла як соціального та культурного феномена у вуличній фотографії. Критика нормативних уявлень про красу та естетику. Акцент на виразності, гротеску та індивідуальності персонажів. Використання крупного плану та деформації як художнього прийому. Формування альтернативного погляду на тілесність поза ідеалізованими стандартами.

МОДУЛЬ 2. ФЕМІНІСТИЧНЕ МИСТЕЦТВО ДРУГОЇ ХВИЛІ

Тема 7. Друга хвиля фемінізму: нові ідеї. Виникнення феміністичного мистецтва у США. Друга хвиля фемінізму як основа формування феміністичного мистецтва. Критика традиційних гендерних ролей та соціальних інституцій. Виникнення феміністичних художніх практик у США у 1960–70-х роках. Переосмислення теми тіла, досвіду та приватного як політичного. Формування мистецтва як інструменту соціальної критики та активізму.

Тема 8. Бетті Фрідан і «Загадка жіночності».

Аналіз праці Бетті Фрідан як ключового тексту другої хвилі фемінізму. Критика образу «ідеальної домогосподарки» у післявоєнному суспільстві. Концепт «проблеми без назви» як прояву внутрішньої незадоволеності жінок. Розкриття конфлікту між соціальними очікуваннями та особистою самореалізацією. Вплив ідей Фрідан на розвиток феміністичного мистецтва та візуальної культури.

Тема 9. «The Personal is Political» Керол Ханіш. Формування ключового принципу другої хвилі фемінізму – «особисте це політичне». Критика розмежування приватного і публічного як інструменту соціального контролю. Осмислення особистого досвіду

(тілесність, сім'я, насильство) як частини суспільних структур. Переосмислення жіночого досвіду як предмета політичного висловлювання. Формування автопортрету та щоденникових практик у фотографії. Репрезентація приватного життя як форми соціального висловлювання. Прояв у творчості Сінді Шерман, Нен Голдін, Франчески Вудман.

Тема 10-11. Гендерна ідеологія в класичному Голлівуді. Лора Малві. Есей «Visual Pleasure and Narrative Cinema» (1975). Концепт чоловічого погляду (male gaze).

Аналіз гендерних моделей у класичному Голлівуді як системи репрезентації. Теорія Лори Малві про візуальне задоволення та структуру погляду. Концепт «male gaze» як механізм об'єктивації жінки у візуальній культурі. Розподіл ролей: чоловік як суб'єкт погляду, жінка як об'єкт споглядання. Вплив теорії на аналіз фотографії та сучасних візуальних практик.

Тема 12. Тіло як символ і протест. Прийом об'єктивного документування у концептуальному мистецтві. Використання тілесності як форми протесту та критики влади у мистецтві. Прийом об'єктивного документування як стратегія фіксації перформативних дій. Поєднання перформансу та фотографії у концептуальному мистецтві. Репрезентація тіла як носія особистого та політичного досвіду. Представники: Ана Мендєста, Марина Абрамович, Каролі Шніман, Орлан.

Тема 13. Концептуальна фотографія. Сінді Шерман. Концептуальна фотографія як практика постановочного зображення та серійності. Використання автопортрету як фотографічного методу роботи з образом. Дослідження ідентичності, гендерних ролей та медійних образів. Автопортрет як інструмент критики репрезентації. Робота з візуальними кодами кіно та масової культури. Фотографія як інструмент конструювання і деконструкції жіночого образу.

Тема 14. Інсталяції та колажі як феміністичні стратегії. Інсталяції та колажі як феміністичні стратегії. Аннет Мессаже. Марта Рослер. Інсталяція та фотоколаж як засоби критичного висловлювання у мистецтві. Викриття механізмів медіа, війни та споживання через монтаж зображень. Іронія, текст і фрагментація як інструменти критики ролі жінки. Перетворення фотографії з «відображення» на активне політичне висловлювання.

МОДУЛЬ 3. КРИТИКА ВЛАДИ, ФЕМ- ТА КВІР-АКТИВІЗМ

Тема 15. Барбара Крюгер і візуальні стратегії. Текст і образ як інструменти політичної критики. Запозичення зображень із реклами та масової культури як основа художньої практики. Робота з короткими гаслами та прямим зверненням до глядача. Створення напруги між зображенням і написом. Виявлення прихованих механізмів влади та маніпуляції. Зсув ролі глядача від пасивного спостерігача до учасника інтерпретації.

Тема 16. Особисте тіло у соціальному просторі. Ана Мендьяета: тіло, природа, насильство. Тіло як місце пам'яті, втрати та ідентичності. Взаємодія тіла з природним середовищем як форма повернення до витоків. Використання перформансу та його фотографічної фіксації. Візуалізація насильства, відсутності та сліду. Перехід від зображення тіла до його присутності як досвіду.

Тема 17. Сара Лукас і критика гендерних стереотипів. Використання об'єктів і фотографії для створення провокативних образів. Іронічне переосмислення жіночого та чоловічого тіла. Груба матеріальність і навмисна «некрасивість» як художній прийом. Пародіювання та перебільшення гендерних образів. Деконструкція сексуалізованого погляду через абсурд і тілесний гумор.

Тема 18. Квіризація мистецтва. Естетика інтимного щоденника. Джек Пірсон, Роберт Гобер: репрезентація тілесності, сексуальності й ідентичності в фотографії та інсталяціях. Квір-підхід як переосмислення норм ідентичності та тілесності. Інтимність і повсякденність як художній матеріал. Фрагментарність, незавершеність і особистий архів як форма висловлювання. Робота з темами сексуальності, пам'яті та вразливості. Поєднання фотографії та інсталяції як способу створення особистого наративу.

Тема 19. Культурна ідентичність і колоніальна спадщина. Керрі Мей Вімс, Ротімі Фані-Кайоде, Йїнка Шонібаре: фотографія як простір пам'яті, расової й гендерної критики. Фотографія як інструмент роботи з пам'яттю, історією та владою. Переосмислення колоніального досвіду через тіло, образ і архів. Робота з расою, ідентичністю та репрезентацією у візуальній культурі. Використання інсценування, символіки та особистого наративу. Перетворення фотографії на простір критики історичних і культурних структур.

Тема 20. Українські представниці феміністської фотографії. Сучасні художниці й фотографки: особливості локального контексту, пострадянська спадщина, нові візуальні наративи. Формування феміністичної оптики у сучасній українській фотографії. Вплив пострадянського контексту на репрезентацію тіла, гендеру та досвіду. Робота з темами ідентичності, вразливості, війни та соціальних змін. Поєднання документального підходу з особистим висловлюванням. Поява нових візуальних наративів, де фотографія стає способом говорити про досвід, а не лише його фіксувати.

ПІДСУМКОВІ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТА

Після завершення курсу студент має:

Знати: основні поняття та категорії феміністичної теорії (male gaze, тілесність, ідентичність, інтерсекційність); історію виникнення та розвитку феміністичного мистецтва і фотографії; ключові теоретичні тексти та художні практики у сфері феміністичної та квір-візуальної культури; особливості репрезентації гендеру, тіла та соціального досвіду у

фотографії; основні підходи до аналізу візуальних образів у сучасному культурному контексті.

Уміти: аналізувати та інтерпретувати фотографічні твори з позицій феміністичної та гендерної теорії; застосовувати критичні підходи до дослідження візуальної культури; формулювати концепцію авторського фотопроекту; створювати фотографічні серії з урахуванням теми, ідеї та візуальної мови; аргументовано презентувати власні творчі рішення.

Мати навички: критичного аналізу фотографії та візуальних медіа; роботи з різними візуальними стратегіями (автопортрет, серія, колаж, концептуальна фотографія); поєднання теоретичних знань і практики у створенні фотографічного проекту; ведення дослідницької та творчої роботи у сфері сучасної візуальної культури; публічної презентації та обговорення мистецьких проєктів

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва розділів і тем	Кількість годин (денна форма)					
	усьо го	у тому числі				
		лек	пр	сем	інд	сам
	120	20	20			80
Модуль 1. ФЕМІНІЗМ І ЖІНОЧЕ МИСТЕЦТВО						
Тема 1. Феміністичне та жіноче мистецтво			2			2
Тема 2. Виникнення поняття феміністичного мистецтва: від есенціалізму до концептуального мистецтва.		2				2
Тема 3. Фемінізм як рух. Види фемінізму. Три хвили фемінізму.		2				4
Тема 4. Інституційні бар'єри для жінок-художниць. Аналіз стереотипів у мистецтві.						4
Тема 5. Жінки-фотографки 1920–30-х.			2			4
Тема 6. Соціальне тіло у вуличній фотографії		2				4
Модуль 2. ФЕМІНІСТИЧНЕ МИСТЕЦТВО ДРУГОЇ ХВИЛІ						
Тема 7. Друга хвиля фемінізму: нові ідеї.		2				4
Тема 8. Бетті Фрідан і «Загадка жіночності»			2			4
Тема 9. «Особисте – це політичне» (Керол Ханіш)						4
Тема 10. Гендерна ідеологія в класичному Голлівуді. Лора Малві і концепт «male gaze»		2	2			4
Тема 11. Голлівуд 1940–50-х: структура погляду.						4
Тема 12. Тіло як символ і протест. Прийом об'єктивного документування у концептуальному мистецтві.		2				4
Тема 13. Концептуальна фотографія.		2				4

Тема 14. Інсталяції та колажі як феміністичні стратегії. Аннет Мессаже та Марта Рослер			2			4
Модуль 3. КРИТИКА ВЛАДИ, ФЕМ- ТА КВІР-АКТИВІЗМ						
Тема 15. Барбара Крюгер і візуальні стратегії.			2			4
Тема 16. Особисте тіло у соціальному просторі. Ана Менд'єта: тіло, природа, насильство.		2	2			4
Тема 17. Сара Лукас і критика гендерних стереотипів.		2				4
Тема 18. Квіризація мистецтва. Естетика інтимного щоденника. Джек Пірсон, Роберт Гобер.		2				4
Тема 19. Культурна ідентичність і колоніальна спадщина.			2			4
Тема 20. Українські представниці феміністської фотографії.			6			8
Разом:		20	20			80
Усього годин						120

ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№	Назва теми	Кількість годин
№	практичного заняття	
Модуль 1. ФЕМІНІЗМ І ЖІНОЧЕ МИСТЕЦТВО		
1	Аналіз різниці між «жіночим» та «феміністичним» мистецтвом (приклади з фотографії)	1
2	Аналіз робіт жінок-фотографок 1920–30-х (Клод Каон, Доротей Ленг, Береніс Еббот)	1
МОДУЛЬ 2. ФЕМІНІСТИЧНЕ МИСТЕЦТВО ДРУГОЇ ХВИЛІ		
3	Лора Малві «Візуальна насолода»: аналіз кіно та фотографії через концепт male gaze	2
4	Робота з фотографічним колажем	4
5	Практика аналізу реклами з феміністичної перспективи	2
МОДУЛЬ 3. КРИТИКА ВЛАДИ, ФЕМ- ТА КВІР-АКТИВІЗМ		
6	Поєднання тексту й образу (Творчість Барбари Крюгер). Створення власного фотопостера	2
7	Культурна ідентичність у фотографії. Аналіз серій Керрі Мей Вімс. Гротеск стереотипів- серії Ротімі Фані-Кайоде. Йінка Шонібаре.	2
8	Колективне фотоесе на тему: жіночий досвід, особисте тіло у соціальному просторі	4
9	Дослідження творчості представниці української феміністичної фотографії. Аналіз вибраних робіт з точки зору концептуальності та технічної складової (жанр, композиція, робота зі світлом / кольором). Презентація власного дослідження.	2
Разом за семестр		20
Усього годин		20

ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ №	Назва теми практичного заняття	Кількість годин
Модуль 1. ФЕМІНІЗМ І ЖІНОЧЕ МИСТЕЦТВО		
1	Дослідження основних етапів розвитку феміністичного руху (три хвили фемінізму).	5
2	Опрацювання тексту Лінди Нохлін «Чому не було великих художниць?» та підготовка короткого аналітичного есе.	10
МОДУЛЬ 2. ФЕМІНІСТИЧНЕ МИСТЕЦТВО ДРУГОЇ ХВИЛІ		
3	Аналіз творчості жінок-фотографок ХХ століття (на прикладі однієї авторки).	5
4	Дослідження феномену «male gaze» у фотографії та візуальній культурі.	10
5	Аналіз прикладів репрезентації жінки у рекламі або медіа.	5
6	Дослідження концептуальної фотографії (на прикладі Сінді Шерман або іншої авторки).	10
МОДУЛЬ 3. КРИТИКА ВЛАДИ, ФЕМ- ТА КВІР-АКТИВІЗМ		
7	Аналіз художніх стратегій (колаж, автопортрет, інсталяція) у феміністичному мистецтві.	5
8	Дослідження теми тілесності у сучасній фотографії.	5
9	Аналіз творчості однієї сучасної української фотографки у феміністичному контексті.	5
10	Підготовка візуального дослідження (референси, moodboard, текстове обґрунтування). Реалізація авторського фотопроекту.	20
Разом за семестр		80
Усього годин		80

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Яковленко К., Апполонова Л. *Чому в українському мистецтві є великі художниці*. Київ, 2019.
2. Барт Р. *Camera Lucida. Нотатки про фотографію* / пер. з фр. Київ : Основи, 2002.
3. Батлер Дж. *Гендерний клопіт* / пер. з англ. (фрагменти українською мовою у наукових виданнях).
4. Бергер Дж. *Як ми бачимо* / пер. з англ. Київ : Основи, 2019.
5. Гомперц В. *Що це взагалі таке? 150 років сучасного мистецтва в одній пілюлі* / пер. з англ. Київ : ArtHuss, 2017.
6. Малві Л. Візуальна насолода та нарративне кіно // *Екран*. 1975.
(переклад українською мовою у збірниках з феміністичної теорії).

7. Нохлін Л. Чому не було великих художниць? // ARTnews. 1971. (переклад українською мовою).
8. Сонтаг С. *Про фотографію* / пер. з англ. Київ : Основи, 2002.
9. hooks b. *Black Looks: Race and Representation*. Boston : South End Press, 1992.
10. Pollock G. *Vision and Difference: Feminism, Femininity and Histories of Art*. London : Routledge, 1988.
11. Batchen G. *Burning with Desire: The Conception of Photography*. Cambridge, MA : MIT Press, 1997.
12. Wells L. *Photography: A Critical Introduction*. London : Routledge, 2015.
13. Rosenblum N. *A History of Women Photographers*. New York : Abbeville Press, 2010.
14. Herschdorfer N. (ed.). *Women Photographers: From Julia Margaret Cameron to Cindy Sherman*. London : Thames & Hudson, 2014.
15. Cotton C. *The Photograph as Contemporary Art*. London : Thames & Hudson, 2014.
16. Lewis E. *Photography: A Feminist History*. London : Plex Press, 2021.
17. Solomon-Godeau A. Photography after Art Photography. *October*. 1984.
18. Solomon-Godeau A. *Male Trouble: A Crisis in Representation*. London : Thames & Hudson, 1997.

Допоміжна

19. Jones A. *Body Art: Performing the Subject*. Minneapolis : University of Minnesota Press, 1998.
20. Mullins C. *A Little Feminist History of Art*. London : Tate Publishing, 2019.
21. Smelik A. *Feminist Film Theory*. London : Routledge, 1998.

1. Тема 2.

Мерет Оппенгейм
(1913 - 1985)

Мерет Оппенгейм ,«Моя няня», 1936

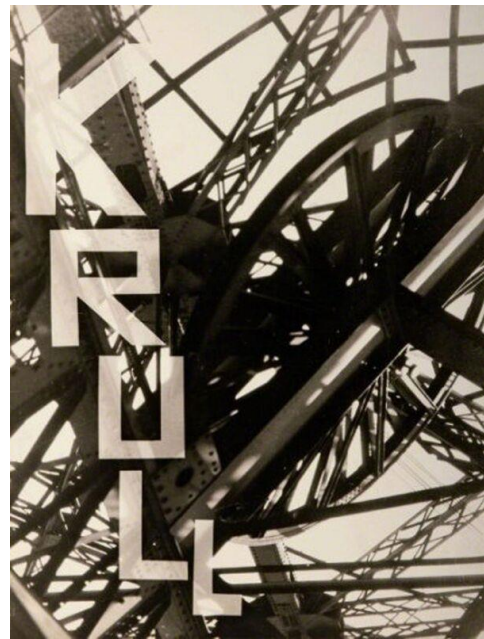
2. Тема 5. Квір-творчість Клод Каон. Поєднання театралізації, маскараду та тілесних трансформацій.

3. Творчість Жермени Круль. Авангардне фотомистецтво: індустріальні об'єкти як нова естетика модерного світу. Поєднання документальності та художнього бачення

Автопортрет

Жермена Круль, *Métal*, 1928.
Чорно-біла фотографія.

4. Тема 6. «Краса – це нудно!»: критика «нормативності» у фотографіях Лізетт Модел.

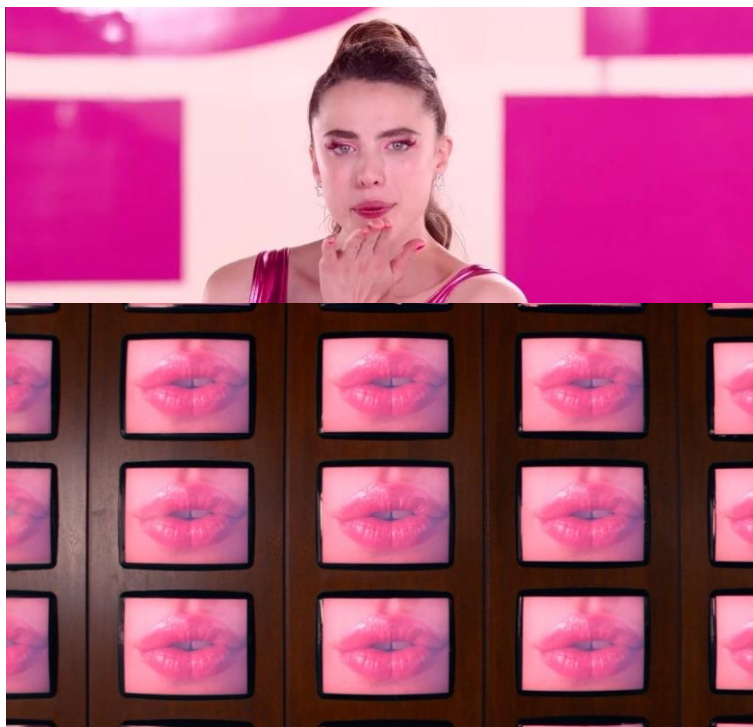
Лізетт Модел, *Untitled*, 1940–1950-ті рр.

5. Тема 10. Male gaze (чоловічий погляд) у візуальній культурі.

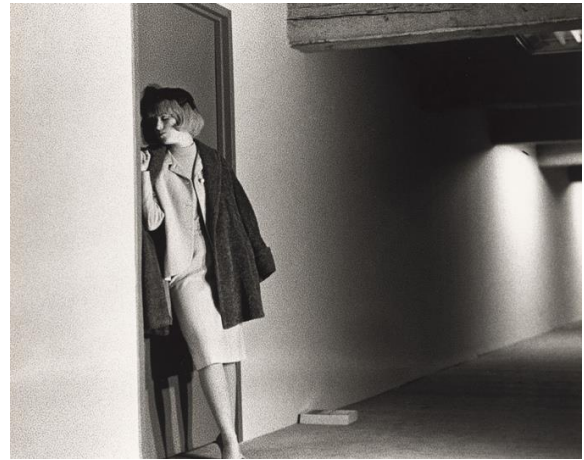
6. Приклад використання та деконструкції прийому «male gaze» у фільмі *The Substance* (2024, реж. Коралі Фаржа).

У фільмі *The Substance* режисерка Коралі Фаржа використовує візуальні прийоми, характерні для «male gaze» – фрагментацію жіночого тіла, акцент на поверхні шкіри, сексуалізовані ракурси та крупні плани.

Образ Сью, сконструйований через male gaze, у фільмі *The Substance* (2024, реж. Коралі Фаржа).

7. Приклади феміністичної фотографії.

Сінді Шерман, *Untitled Film Stills #21*. 1978

Сінді Шерман, *Untitled*, із серії *Society Portraits*, 2008.
Цифрова кольорова фотографія.

8. Тема 20. Українські представниці феміністичної фотографії.

Вікторія Лихольот,
Автопортрет, 2021

Єва Гольц,
з серії «Де ти?», 2022

Навчально-методичне електронне видання

**ФЕМІНІСТИЧНИЙ ПОГЛЯД У ФОТОГРАФІЇ:
ВІД ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ДО ЗАСТОСУВАННЯ**

ПРОГРАМА

та навчально-методичні матеріали
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
які навчаються за освітньо-професійними програми
«Фотомистецтво та відеографія»

Укладач:

Чайка
Марина Андріївна

викладачка кафедри
фотомистецтва та операторської
майстерності

Видається в авторській редакції

Комп'ютерний набір Чайка М.А.

Адреса видавця:
ХДАК, Україна, 61057, м. Харків, Бурсацький узвіз, 4
тел. (057)731-13-85. e-mail: nmr-academy@xdak.ukr.education